

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Stalmach Paweł

Author: Beata Stuchlik-Surowiak

Citation style: Stuchlik-Surowiak Beata. (2013). Stalmach Paweł. W: J. Lyszczyzna, D. Rott (red.), "Słownik pisarzy śląskich. T. 4" (S. 92-99). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

wspierciu brata Rolanda — lekarza z Berlina (realizującego przekazaną pośmiertnie wolę zmarłego) powstrzymuje zabieg, doprowadza do podjęcia próby leczenia głęboką hipnozą — uczestniczymy w pokazowym zabiegu kończącym udaną terapię. Wielowarstwowa fabuła oparta na ingerencji ducha wysyłającego brata w celu uratowania dziecka (odkupienia swoich win) ma swój finał *post mortem*. Tekst stanowi zatem postmodernistyczną grę z modernizmem — wymagającą od czytelnika orientacji we współbrzmieniach persyflażu, pastiszu, rozległych stylizacji i realistycznych zbieżności biograficznych.

Bibliografia

Ch. Skrzyposzek: *Pat.* „Dialog” 1969, nr 1; Ch. Skrzyposzek: *Wolna Trybuna*. Berlin 1985; Ch. Skrzyposzek: *Mojra*. Warszawa 1996; Ch. Skrzyposzek: *Jak tża przy łzie: tragikomedia w trzech aktach i iluś-tam odstónach*. „Dialog” 1999, nr 3, s. 5—31; Ch. Skrzyposzek: *Wolna Trybuna*. Warszawa 1999; Ch. Skrzyposzek: *Die Annonce*. Berlin 2005.

B. Świderski: *Wolna Trybuna albo Rzeczywistość „spisana”*. „Archiipelag” 1985, nr 11; EAK: *W roku 1994*. „Kultura Niezależna” 1988, nr 38, s. 48—53; D. Pawelec: *Debiuty i powroty. Czytanie w czas przełomu*. Katowice 1998, s. 164—169; J. Jarzębski: *Igraszki i dramat Rozumu*. „NaGłos” 1996, nr 25, s. 200—205; K. Uniłowski: *Rozum się mści*. „FA-art” 1996, nr 4, s. 68—70; D. Nowacki: *Przykro mi...* „Twórczość” 1997, nr 3, s. 111—113; B. Świderski: *Język polski jest chory*. „Gazeta Wyborcza” 1999, nr 285, s. 7; J. Jastrzębski: *„Taśmy prawdy”*. „Tygodnik Powszechny” 2000, nr 11, s. 12.

Ireneusz Szpara

STALMACH PAWEŁ (1824—1891), działacz narodowy na Śląsku Cieszyńskim, redaktor, wydawca, publicysta, literat. Urodził się 13 sierpnia w Bażanowicach koło Cieszyna jako najstarszy syn Jana — oficjalisty w dworku arcyksiążęcy i Zuzanny z Cichych. W wieku 30 lat ożenił się z 28-letnią wdową, Anną Skribową, z którą miał ośmioro dzieci. Wszystkie zmarły jeszcze za życia ojca.

Pierwszych lekcji Stalmachowi udzielał ojciec, a jako podręcznik do nauki czytania służył wprawdzie czeski elementarz, później natomiast *Nowy Testament* w języku polskim. Z Bażanowic rodzina przeniosła się na krótko do podcieszńskiego Pogwizdowa,

później zaś, by umożliwić Pawłowi zdobycie wykształcenia, osiadła w Cieszynie, gdzie ojciec przyjął posadę pośła miejskiego, a matka zarabiała praniem bielizny. Młody Stalmach wstąpił do ewangelickiej szkoły ludowej, a następnie do cieszyńskiego gimnazjum. Poziom tej szkoły był stosunkowo wysoki, decyzją rządową ograniczono w niej jednak naukę języka polskiego do dwóch godzin tygodniowo. W odpowiedzi na te działania Stalmach założył wraz z kolegami samokształceniową organizację pod nazwą Złączenie Polskie, której celem było gromadzenie polskich książek i przyswajanie gramatyki języka polskiego. Oprócz tego udzielał korepetycji i dorywczo pracował zarobkowo. Po ukończeniu gimnazjum udał się w roku 1843 do Preszburga (dziś Bratysława), by w tamtejszym ewangelickim liceum uczestniczyć w dwuletnim kursie przygotowującym do uniwersyteckich studiów teologicznych. Zetknął się tam z Ludowitem Štúrem, wykładowcą literatury słowiańskiej, który wywarł na niego ogromny wpływ. Za działalność polityczną oraz głoszenie hasła odrębności narodowej i językowej Słowaków Štúr został usunięty ze szkoły, Stalmach nadal utrzymywał z nim jednak kontakty, dostrzegając coraz większe podobieństwo między położeniem społecznym Słowaków a sytuacją etnicznie polskich Ślązaków z okolic Cieszyna. Wielkie wrażenie zrobiło na nim ponadto przekonanie nauczyciela o konieczności pracy inteligencji wśród ludu. Atmosfera preszburskiego liceum oraz czytane wówczas przez Stalmacha dzieła literatury romantycznej skłoniły go do oficjalnego wystąpienia, które miało na celu sprzeciw wobec prób uznawania śląskich studentów za Czechów. Protest został przyjęty i Stalmach oraz jego koledzy zostali włączeni do grupy jako Polacy. Kontakty ze Štúrem zaowocowały też współpracą przy redagowaniu pierwszego słowackiego czasopisma pod tytułem „Slovenskje národňje noviny”, co wywarło znaczny wpływ na późniejszą działalność Stalmacha, który dostrzegł konieczność redagowania takiego pisma na Śląsku Cieszyńskim. Po powrocie do Cieszyna zaczął nawet pozyskiwać dla tej idei tamtejszych działaczy społecznych. W roku 1845 Stalmach rozpoczął studia na Wydziale Teologii Protestanckiej Uniwersytetu Wiedeńskiego. Mimo bardzo trudnej sytuacji materialnej posyłał do Cieszyna polskie książki i prowadził korespondencję z Ludwikiem Kluckim — cieszyńskim adwokatem, z którym omawiał kwestię wydania polskiego czasopisma. W owym czasie często przebywał też w bibliotece, gdzie zgłębiał stare kroniki (m.in. Długosza), robiąc notatki z myślą o przyszłej działalności literackiej i redakcyjnej. W roku 1847, dzięki protek-

cji Štúra, nawiązał kontakt z wpływowym polskim słowianofilem — Jerzym Lubomirskim. Mimo dzielącej ich przepaści społecznej znajomość ta okazała się trwała i w dużym stopniu pokierowała dalszymi losami Stalmacha. W marcu 1848 r. w Wiedniu wybuchła rewolucja, w której wziął udział jako członek Legii Akademickiej. Wydarzenia te wpłynęły na radykalizację jego poglądów. W listach do przyjaciół wskazywał na konieczność ogłoszenia chłopskiej konfederacji i wypędzenia Niemców. Opowiadał się za austrosławizmem. Po ogłoszeniu wolności druku ponaglał Kluckiego w kwestii czasopisma. 6 maja 1848 r. wyszedł pierwszy numer „Tygodnika Cieszyńskiego”. Po ukończeniu studiów w czerwcu 1848 r. za namową Lubomirskiego wziął udział w Zjeździe Słowiańskim w Pradze, gdzie oficjalnie zaprotestował przeciwko włączeniu Ślązaków do sekcji czesko-słowackiej i wywalczył przeniesienie do grupy polsko-ruskiej. Było to posunięcie o wielkiej doniosłości, stanowiło bowiem pierwszą deklarację przynależności Ślązaków cieszyńskich do narodowości polskiej przedstawioną na forum międzynarodowym. W trakcie obrad Stalmach kilkakrotnie zabierał głos, wygłaszając m.in. memoriał *Żądania Ślązaków*, w którym zawarł postulaty przyłączenia „austriackiego” Śląska do Galicji oraz wprowadzenia w szkołach i urzędach języka polskiego. Po rozpadzie zjazdu przez wojska austriackie Stalmach wrócił do Cieszyna, gdzie starał się o posadę nauczyciela w gimnazjum ewangelickim. Nie otrzymał jej jednak ze względu na działalność polityczną. Utrzymywał się więc z korepetycji, wygłaszał też kazania w okolicznych parafiach ewangelickich. Ostatecznie zdecydował się na objęcie redakcji „Tygodnika Cieszyńskiego” i od 5 sierpnia 1848 r. pełnił funkcję redaktora głównego. Pod rządami Stalmacha gazeta zaczęła odgrywać znaczną rolę w krzewieniu świadomości narodowej na Śląsku Cieszyńskim. Za motto swojej dziennikarskiej działalności redaktor Stalmach obrał sobie słowa „narodowość i oświata” i właśnie te treści zdominowały ukazujące się w „Tygodniku Cieszyńskim” artykuły. Stalmach postulował w nich konieczność edukacji w języku narodowym, uwypuklał znaczenie związków Śląska z kulturą polską, bronił interesów chłopów. Działalność ta przysporzyła mu jednak wielu wrogów. Przeciwko Stalmachowi wystąpił Związek Austriackich Ślązaków, a pastory Kotschy i Żlik piętnowali go w wydawanych przez siebie ulotkach i proniemieckim czasopiśmie „Nowiny dla Ludu Wiejskiego”. Gdy w marcu 1849 r. władze austriackie wprowadziły obowiązek składania kaucji przez redakcje czasopism politycznych, Stalmach musiał zabiegać o wsparcie

finansowe z Galicji, tym bardziej że z wydawania pisma wycofał się Klucki. Uzyskawszy pomoc m.in. od Lubomirskiego, po kilkumiesięcznej przerwie wznowił wydawanie „Tygodnika”, zmniejszając częstotliwość jego ukazywania się do trzech razy w miesiącu oraz nadając mu charakter kulturalny. Równolegle od 21 sierpnia 1849 r. wydawał też miesięcznik „Przegląd Wypadków Politycznych”. W lutym 1851 r. władze austriackie zakazały rozpowszechniania obu pism. Jeszcze tego samego roku Stalmach reaktywował obie gazety, jednak pod zmienionymi tytułami. Trzy razy w miesiącu ukazywała się „Gwiazdka Cieszyńska — pismo naukowe i zabawne”, a „Przegląd Wypadków Politycznych” zastąpiony został przez „Miesięcznik. Obraz dziejów bieżących”. Pierwszy numer „Gwiazdki Cieszyńskiej” ukazał się 1 marca 1851 r. i stopniowo pismo zyskiwało coraz większą popularność. Na kształt „Gwiazdki Cieszyńskiej” składały się informacje z kraju i ze świata, ciekawie redagowany kącik porad z różnych dziedzin, a także bogaty dział popularnonaukowy i literacki. Była ona czytana także poza granicami Śląska Cieszyńskiego, przede wszystkim na Śląsku pruskim, a pisywali w niej m.in.: Józef Lompa, Juliusz Ligoń, Karol Miarka. Kolejne represje ze strony władz doprowadziły do zawieszenia pisma, ale już w marcu 1853 r. zaczęło się ukazywać ponownie, pod zmienionym tytułem — „Gwiazdka Cieszyńska — pismo dla zabawy, nauki i przemysłu”. W kolejnych latach, m.in. dzięki pomocy Lubomirskiego, udało się Stalmachowi umocnić byt „Gwiazdki Cieszyńskiej”, a nawet rozszerzyć jej zasięg na Królestwo Polskie. W tym okresie lista autorów publikujących w czasopiśmie wzbogaciła się o takie wybitne nazwiska jak Wincenty Pol, Michał Bałucki, Józef Ignacy Kraszewski. Ten ostatni napisał o „Gwiazdce Cieszyńskiej”, iż „świeci i służy na Śląsku bratnim sama jedna, nie popierana przez nikogo”. Na funkcjonowanie pisma od początku największy wpływ miała liczba prenumeratorów, którzy decydowali o jego bycie. Dlatego, gdy z czasem dużą rolę w życiu narodowym Śląska zaczęli odgrywać katolicy, Stalmach coraz silniej się z nimi wiązał. Doprowadziło to do licznych ataków na jego osobę ze strony stronnictwa ewangelickiego, które zarzucało mu tendencyjne pomijanie w piśmie treści ewangelickich. Atakowano go jednak również ze strony katolickiej za podejmowanie tematyki różnowierczej. Początkowo Stalmach dążył do łagodzenia tych wyznaniowych animozji, w końcu uległ jednak silniejszemu stronnictwu katolickiemu i w 1888 r. przekazał „Gwiazdkę Cieszyńską” przedstawicielom duchowieństwa katolickiego, którzy

zobowiązali się wypłacać mu dożywotnią rentę. Od tego momentu pismo redagował ksiądz Józef Londzin. Prócz „Gwiazdki Cieszyńskiej” Stalmach redagował także kalendarze ludowe — „Kalendarz Cieszyński” oraz — dla innych dzielnic — „Kalendarz Polski”. Działalność redakcyjna nie była jedynym polem wykorzystywanym przez Stalmacha do krzewienia idei narodowych. W roku 1848 założył w Cieszynie Czytelnię Polską, której celem było propagowanie czytelnictwa polskich czasopism i książek, organizowanie odczytów i deklamacji, śpiewanie polskich pieśni. W roku następnym przy Czytelni utworzono Bibliotekę Polską dla Ludu Cieszyńskiego, a w roku 1852 teatr amatorski, w którego działalność Stalmach angażował się jako sufler i reżyser. Gdy władze zamknęły Czytelnię (reaktywowaną w roku 1861 jako Czytelnia Ludowa), w roku 1856 Stalmach utworzył Kasyno — instytucję o charakterze kulturalno-oświatowym. Współdziałał też przy organizacji Kasy Oszczędności, a rok 1872 był początkiem działalności Towarzystwa Naukowej Pomocy. W roku 1885 Stalmach powołał do istnienia najbardziej znaczącą organizację — Macierz Szkolną dla Księstwa Cieszyńskiego, której dziełem było stworzenie polskiego szkolnictwa powszechnego i średniego. W Macierzy Stalmach piastował do końca życia stanowisko prezesa, choć i tutaj knuto przeciw niemu różne spiski. Swoje postulaty przedstawiał także na arenie międzynarodowej. W roku 1861 wszedł w skład delegacji, która w Wiedniu przedstawiała opracowaną przez niego petycję dotyczącą konieczności wprowadzenia języka polskiego do szkół i urzędów. W związku z tym wydarzeniem Stalmach był przesłuchiwany w Cieszynie przez władze austriackie. Wytaczano mu także procesy, przeprowadzano w jego domu rewizje, kilkakrotnie był osadzony w więzieniu. Nie brakowało jednak również zwolenników jego działalności. W roku 1873 z inicjatywy Karola Miarki wydano w Krakowie publikację pod tytułem *Wiśła. Księga zbiorowa ku uczczeniu 25-letniej rocznicy pracy na polu dziennikarskim Pawła Stalmacha* z podobizną Stalmacha według rysunku Jana Matejki i z życiorysem napisanym przez Władysława Ludwika Anczyca. Stalmach zmarł w Cieszynie 13 listopada 1891 r., przyjmując na łożu śmierci religię katolicką. Fakt ten stał się kolejną przyczyną sporów międzywyznaniowych, wielu ewangelików dowodziło bowiem, iż nie uczynił tego świadomie. Obecnie spoczywa w Alei Zasłużonych na Cmentarzu Komunalnym w Cieszynie. Działalność pisarska Stalmacha obejmuje przede wszystkim artykuły zamieszczane początkowo w „Tygodniku Cieszyńskim” (pierwszy, nadesłany w roku 1848

jeszcze z Wiednia artykuł nosi tytuł: *Co się już tego roku stało mianowicie w naszym Cesarstwie Austriackim?*), później w „Gwiazdce Cieszyńskiej”. W odpowiedzi na formułowane przeciw niemu zarzuty Stalmach publikował ponadto teksty polemiczne, które ukazywały się w „Gwiazdce Cieszyńskiej” (np. cykl artykułów pt. *Światło prawdy w narodowych stosunkach Szląska*) lub przybierały formę odrębnych broszur (*W obronie własnej. Odpowiedź Wydziałowi Czytelni Ludowej w Cieszynie. Cieszyn 1887*). Prócz działalności redakcyjnej i publicystycznej na wspomnienie zasługuje także dorobek literacki Stalmacha, choć on sam nie przywiązywał do niego wielkiej wagi. Stalmach literat to przede wszystkim piewca Słowiańszczyzny. W roku 1849 wydał przygotowany jeszcze w okresie studenckim *Zbiór pieśni słowiańskich*. W latach 1852—1853 ukazał się w „Gwiazdce Cieszyńskiej” cykl tekstów dotyczących dziejów Słowiańszczyzny (*Mitologia słowiańska, Spominki starosłowiańskie, Święta słowiańskie*), w których, przeciwstawiając się poglądom uczonych niemieckich, Stalmach przybliżał tradycje historyczne wiążące Śląsk Cieszyński z resztą ziem polskich i słowiańskich. Przeszłość narodów słowiańskich starał się odtworzyć także w wydanych w roku 1889 *Księgach rodu słowiańskiego*. Odbiorcą tego dzieła miał być — jak pisze sam autor — „każdy myślący, co przynajmniej szkołę ludową ukończył”. Istotnie, w bardzo przystępny sposób, dzieląc tekst na księgi, autor przedstawił tutaj dzieje, religię, obrzędy, obyczaje, stosunki społeczne i rodzinne dawnych Słowian, zagłębiając się ponadto w aspekty historyczno-językowe i etymologiczne. Z umiłowania Słowiańszczyzny wypływa również kolejne dziełko — *Cieszymir. Śpiewogra ludowa w trzech odstępach, z nutami do śpiewek i jednym obrazkiem*, wydane w roku 1890. Jest to tekst widowiska scenicznego utkany na motywach podania o założeniu Cieszyna. Razem z *Cieszymirem* autor wydał kolejny tekst (po raz pierwszy opublikował go już w roku 1850 w „Tygodniku Cieszyńskim”), który również oddaje jego zamiłowanie do historii i dawnych kronik. Tekst nosi tytuł *Bój na Dobropolu* i jest wierszowanym opisem walki książąt śląskich z Tatarami pod Legnicą w roku 1241. Jako tworzywo historyczne posłużyło tu autorowi dzieło Długosza, wzorca literackiego upatrywał zaś w serbskich pieśniach ludowych. Prawda historyczna schodzi w tym dziele na drugi plan, jego naczelną ideą jest bowiem czytelny przekaz społeczno-polityczny — jedność Śląska i reszty ziem polskich. Literackie zamiłowania Stalmacha znalazły swoje ujście również w pisanym przez niego *Pamiętniku*

(opublikowanym przez ks. Emanuela Grima w 1910 roku), będącym ważnym źródłem poznania nie tylko biografii redaktora „Gwiazdki Cieszyńskiej”, ale także XIX-wiecznego Śląska.

Bibliografia

P. Stalmach: *Zbiór pieśni sławiańskich*. Cieszyn 1849; P. Stalmach: *Cieszyn. Śpiewogra ludowa w trzech odstonach z nutami do śpiewek i jednym obrazkiem*. „Tygodnik Cieszyński” 1850, nr 13—15; P. Stalmach: *Mitologia sławiańska*. „Gwiazdka Cieszyńska” 1852, nr 1—11; P. Stalmach: *Spominki starostawiańskie*. „Gwiazdka Cieszyńska” 1853, nr 9—16; P. Stalmach: *Święta sławiańskie*. „Gwiazdka Cieszyńska” 1853, nr 26—29; P. Stalmach: *Światło prawdy w narodowych stosunkach Śląska czyli odpowiedź na broszurkę „Ewangielicy i sprawa narodowa na Śląsku”*. „Gwiazdka Cieszyńska” 1884, nr 24; P. Stalmach: *Światło prawdy w narodowych stosunkach Śląska czyli odpowiedź na broszurkę „Ewangielicy i sprawa narodowa na Śląsku”*. Cieszyn 1884; P. Stalmach: *W obronie własnej. Odpowiedź Wydziałowi Czytelni Ludowej w Cieszynie*. Cieszyn 1887; P. Stalmach: *Księgi rodu sławiańskiego*. Cieszyn 1889; P. Stalmach: *Bój na Dobropolu. Opiew wojny Książąt śląskich z Tatarami*. Cieszyn 1890; P. Stalmach: *Pamiętnik*. W: E. Grim: *Paweł Stalmach. Jego życie i działalność w świetle prawdy*. Cieszyn 1910; P. Stalmach: *Pamiętnik*. W: E. Grim: *Paweł Stalmach. Jego życie i działalność w świetle prawdy*. Cieszyn 1991.

E. Grim: *Paweł Stalmach. Jego życie i działalność w świetle prawdy*. Cieszyn 1910; J. Londzin: *Polemika o Pawła Stalmacha czyli „Prawda o początkach ruchu narodowego na Śląsku Cieszyńskim”*. Cieszyn 1925; M. Kudełka: *Paweł Stalmach a Slovensko*. „Slezský sborník” 1952, nr 1; Z. Hierowski, M. Motyka: *Pisarze śląscy XIX i XX wieku*. Wrocław 1963; *Wspomnienia cieszyńiaków*. Oprac. L. Brożek. Warszawa 1964; W. Ogrodziński: *Dzieje piśmiennictwa śląskiego*. Katowice 1965; I. Homola: „Tygodnik Cieszyński” i „Gwiazdka Cieszyńska” pod redakcją Pawła Stalmacha 1848—1887. Katowice—Kraków 1968; *Korespondencja Pawła Stalmacha*. Oprac. I. Homola, L. Brożek. Wrocław 1969; *Śląski słownik biograficzny*. Red. J. Kantyka, W. Zieliński. Katowice 1977; E. Buława: *Znaczenie osobistych kontaktów Pawła Stalmacha z Jerzym Lubomirskim dla rozwoju polskiego ruchu narodowego na Śląsku Cieszyńskim w połowie XIX wieku*. „Zaranie Śląskie” 1984, nr 3—4; B. Lubosz: *Paweł Stalmach (1824—1891). Pierwszy z budzicieli ducha narodowego na Śląsku Cieszyńskim. Redaktor „Gwiazdki Cieszyńskiej”. Twórca i pierwszy prezes Macierzy Ziemi Cieszyńskiej*. Katowice 1986; ks. W. Bochniak: *W służbie Bogu i ludziom. Sylwetki Ślązaków*. Warszawa 1989; E. Buława: *Uwikłania światopoglądu Pawła Stalmacha*. „Pamiętnik Cieszyński” T. 3. Red. I. Panic. Cieszyn 1991; I. Homola-Skapska: *Galicijskie kontakty Pawła Stalmacha*. „Pamiętnik Cieszyński” T. 3. Red. I. Panic. Cieszyn 1991; M. Heller: *Paweł Stalmach na Zjeździe Słowiańskim w Pradze (czerwiec 1848 r.)*. „Pamiętnik Cieszyński” T. 3. Red. I. Panic. Cieszyn 1991; I. Panic: „Bój na Dobropolu” jako program ideowo-polityczny Pawła Stalmacha w początkach jego działalności narodowej. „Pamiętnik Cieszyński” T. 3. Red. I. Panic. Cieszyn 1991; J. Golec,

S. Bojda: *Słownik biograficzny Ziemi Cieszyńskiej*. T. 2. Cieszyn 1995; E. Buława: *Pierwsi szermierze ruchu narodowego na Śląsku Cieszyńskim*. Cieszyn 1997; J. Szturc: *Ewangelicy w Polsce. Słownik biograficzny XVI—XX wieku*. Bielsko-Biała 1998; *Polski słownik biograficzny*. T. 41/4, z. 171. Warszawa—Kraków 2002; Paweł Stalmach (1824—1891). *Macierz Ziemi Cieszyńskiej* 2005.

Beata Stuchlik-Surowiak

STANCLIK MIECZYSLAW (1944—1998), pseudonim Adam Stanisławski, poeta. Urodził się 23 listopada w Komorowicach (obecnie Bielsko-Biała) w rodzinie górniczej Franciszka Stanclika i Heleny z Wieczorków. Już jako uczeń liceum ogólnokształcącego publikował wiersze w czasopismach: „Na przełaj” (1960 r.), „Odra” (1961 r.); literatura stała się dla młodego twórcy do tego stopnia ważna, że wraz z grupą młodych twórców — Stanisławem Gołą, Andrzejem i Bogusławem Kiercami założyli grupę literacką Skarabeusz. Jej celem stało się poznawanie literatury polskiej i obcej, a także prezentowanie własnej twórczości. W czasach Skarabeusza Stanclik publikował wiersze we „Współczesności”, „Nowej Kulturze”, „Więzi”, „Tygodniku Powszechnym”. Odegrał także dużą rolę w kręgu warszawskiej grupy studenckiej pokolenia Hybrydy. W 1962 r. zdał maturę i rok pracował jako tkacz włókiennik w bielskiej fabryce włókienniczej, następnie do 1965 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową w Marynarce Wojennej.

W 1962 r. otrzymał I nagrodę w IV Łódzkiej Wiośnie Teatralnej za poemat *Siedem ptaków dosłownych*, rok później za poemat *Kryształowa kula*, który stał się w 1966 r. częścią jego debiutanczkiego tomu pt. *Kula kryształowa*. Po debiucie autor został okrzyknięty najwybitniejszą indywidualnością twórczą młodego pokolenia. Spodziewano się, że zapoczątkuje proces unowocześnienia polskiej poezji. W 1968 r. otrzymał Nagrodę Młodych im. W. Pietrzaka, w tymże roku został członkiem ZLP. W 1970 r. wyróżniono go nagrodą Czerwonej Róży przyznawaną w Gdańsku, w 1985 r. otrzymał Nagrodę im. G. Morcinka. Po 1968 r. należał do grupy literackiej Gronie im. E. Zegadłowicza przy Towarzystwie Miłośników Ziemi Żywieckiej. W latach 1978—1983 pełnił funkcję wiceprezesa, a następnie prezesa Beskidzkiego Klubu Pisarzy. W okresie 1975—1996 otrzymywał stypendium ZLP i Wydziału Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Bielsku-Białej. Był autorem czternastu tomików wierszy. Współpracował m.in. z czaso-